

Unger: Op het sieraad

Met de bijna gelijktijdige schenking aan het Rijksmuseum van haar omvangrijke sieraadcollectie, die stukken uit de periode 1905-2008 bevat, bracht ze haar pleidooi om sieraden in een brede context te zetten in de praktijk maar deed ze ook aardig wat stof opwaaien in de sieradenwereld.

Ondanks je decennialange positie als pleitbezorgster voor vormgeving maakte de promotiecommissie het je niet gemakkelijk. Beschouwing van het sieraad lokt zichtbaar felle discussies uit. Waarom deed je dit jezelf nog aan?

MU Onderwijs zuigt je leeg. Als hoofd vrije vormgeving bij het Sandberg Instituut heb ik me dagelijks een keer of twintig moeten verdiepen in de hoofden van mijn studenten. Toen ik daar een paar jaar terug mee stopte, ben ik gaan reizen en kwam het besef dat ik iets voor mijzelf wilde: ik zocht verdieping in de kunsthistorische discipline, het vak waar ik ooit vol overtuiging voor heb gekozen. Ik wilde zonder blik van verzuiling promoveren op sieraden, alle sieraden. Een oog om te kijken heb ik altijd gehad. Als beschouwer en liefhebber kun je misschien wel beter kijken dan als maker.

Je magnum opus *Het Nederlandse sieraad in de 20ste eeuw* dat verscheen in 2004 wordt nu gevolgd door het blauwe boekje, dat je om je hals kunt hangen. Had je met de 'kennis van nu' dat dikke boek anders opgebouwd?

MU Niet echt. Het boek had veel in zich om op te promoveren en mijn positie ten opzichte van het sieraad uit te kristalliseren. Sinds eind jaren vijftig neemt de kunstbeschouwing het sieraad serieus, al voelt iedereen zich al gauw ervaringsdeskundige. Vaak gebruikt een auteur volstrekt willekeurige, persoonlijke overpeinzingen om sieraden te beoordelen.

Wat mij bij Nederlandse beschouwers stoort is dat veel teksten, en daardoor ook veel sieraadcollecties in musea, beginnen bij 1967 bij Gijs Bakker en Emmy van Leersum. Natuurlijk waren die baanbrekend, zij zetten een sterk vrouwbeeld neer dat paste bij die tijd. Hun prachtig geproportioneerde sieraden dwingen nog steeds respect af. Maar doe niet of daarvoor helemaal niks gebeurde! Loop niet langs een grote edelsmid als Frans Zwollo senior, een juwelier als Johannes Steltman of vakkundige sieraadontwerpers als Archibald Dumber en Chris Steenbergen omdat die van andere generaties zijn. Hoe durf je, hoe kún je?

Bovendien, van hoogtepunten alleen kun je niet leven. Ik nam in mijn boek ook sieraden op die in hun tijd gangbaar waren, de grote gemene delers die vooral vanuit een historisch perspectief interessant zijn. Modesieraden, voor zover ze nog te achterhalen waren. Ik deed veel onderzoek om zoveel mogelijk gegevens te achterhalen. Allerlei veilingen, beurzen, antiekzaakjes en rommelmarkten bezocht ik om stukken uit de periode voor 1965 op de hand en met een loepje, dat ik daarvoor altijd bij mij draag, te kunnen bekijken, de achterkanten en de makelij te beoordelen, en vast te stellen hoe ze gedragen konden worden. Als het in mijn vermogen lag kocht ik de interessantste stukken, want er bestond geen andere verzameling waar ik die kon bestuderen. Slechts enkele grote